

ЗАСВОЄННЯ ЕКСПРЕСИВНИХ СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ

У статті висвітлено можливість розвитку граматичних навичок, а саме, навичок використання інверсованих й емпатичних конструкцій, на заняттях з домашнього читання на старших курсах мовних факультетів вишів. Для полегшення засвоєння стилістичних інверсованих конструкцій доцільним вважаємо їх поділ на структури з повною й частковою інверсією. Запропоновано зразки вправ для засвоєння інверсованих та емпатичних конструкцій із залученням художніх текстів для домашнього читання.

Ключові слова: домашнє читання, лінгвістична компетенція, експресивні синтаксичні конструкції, інверсовані, емпатичні конструкції, граматична і стилістична інверсія, повна й часткова інверсія.

Домашнє читання як один з аспектів мовної підготовки студентів є важливою складовою навчання іноземної мови. Методики організації навчальних занять з домашнього читання неодноразово розглядалися дослідниками [1-4]. Зазначалося, що на заняттях з домашнього читання студенти мають змогу формувати різні види комунікативної компетенції: лінгвістичної, соціолінгвістичної, соціокультурної, дискурсивної. Вони розширюють свій вокабуляр, розвивають граматичні навички, навички літературного перекладу, удосконалюють уміння монологічного й діалогічного мовлення, навички написання есе, короткого викладу змісту прочитаного тексту, обґрунтування свого ставлення до прочитаного, збагачують країнознавчі та соціокультурні знання.

Художній текст є джерелом удосконалення лінгвістичної компетенції студентів. Адже вивчення граматики, зокрема синтаксису, найкраще пов'язувати з контекстом і мовною ситуацією. Мета статті – проаналізувати види інверсованих та емпатичних конструкцій сучасної англійської мови та запропонувати систему вправ, які сприятимуть використанню студентами їх у мовленні.

Синтаксис англійської мови є багатим на виражальні засоби, зокрема інверсовані та емпатичні конструкції. Незвичне розташування то чи іншого члена речення спричинює перенесення фразового наголосу та акцентування, виділення певного аспекту повідомлення, що сприяє точнішому передаванню думок та емоцій мовця. На жаль, спостерігаємо обмеженість активного послуговування цими конструкціями в усному та писемному мовленні студентів навіть старших курсів мовних факультетів. Це можна пояснити несистемним їх вивченням та недостатнім практичним засвоєнням. Вивчення інверсованих та емпатичних конструкцій складається з двох етапів – теоретичного і практичного. На теоретичних заняттях необхідно чітко виокремити випадки граматичної і стилістичної інверсії. До першої належить побудова питальних речень англійської мови, конструкцій *there/here + to be*, окличні речення, наказово-заперечні речення із займенниками (*Don't you go there!*), речення з ввідними словами *so, neither, nor, as*.

Інші типи інверсованих конструкцій – це стилістична інверсія. Для більшої чіткості розуміння правил утворення стилістичних інверсованих конструкцій варто акцентувати увагу на двох видах стилістичної інверсії: неповній і повній. Неповна інверсія характеризується розташуванням перед підметом допоміжного або модального дієслова, дієслів *to be* і *to have*, а після підмета – смислового дієслова. Вона вживається, якщо на початку речення стоять слова і словосполучення із заперечною та обмежувальною семантикою (*little, rarely, nowhere, never, on no account, only in this way, in no way, not until mv. in.*), обставини способу дії, дієслова *should, were, had* в умовних реченнях, вирази *not a..., many a...* [7, 62-63]

Для повної інверсії характерне винесення смислового дієслова перед підметом. Вживається вона після обставин місця, слів *so, thus, then, here, now, such*, які стоять на початку речення, у порожніх реченнях після *as*, якщо підмет виражено іменником.

Серед емпатичних конструкцій англійської мови виділяємо два найактивніші види: 1) *fronting* – коли на початок речення виноситься важливий елемент повідомлення, що сприяє його акцентному виділенню; 2) *cleft-sentences* – роз'єднані речення, коли для акцентування певного члена речення (підмета, додатка, обставини) речення ділиться на дві частини, причому кожна

має дієслово-присудок: *It is Vanessa who has made the greatest impact*. Для акцентування дієслова використовують *what*-clauses: *What Mike did was take Sally to the party* [6, 321].

Закріплення поданого матеріалу можна провести на основі текстів детективного роману Уїлкі Коллінза “Місячний камінь” та пригодницького роману першої жінки-Нобелівського лауреата в галузі літератури Перл Бак “Моїх кілька світів”, які пропонуємо обрати для занять з домашнього читання на старших курсах мовних спеціальностей вищих навчальних закладів. Цим художнім творам притаманна емоційно забарвлена оповідь, одним із засобів створення якої є структури експресивного синтаксису. Саме виявлення їх у тексті, аналіз та тренування використання сприятиме глибшому засвоєнню інверсованих та емпатичних конструкцій англійської мови. Тому серед завдань були запропоновані такі:

1. Прочитати уривок роману, визначити речення, які містять інверсовані конструкції, проаналізувати їх:

Only when a person can really read will he surely continue his own education.

Were I young again – how many things I would do if I were young again!

Never shall I forget the first morning I took our little sons to school. They went trustingly and with enthusiasm. Thus one, the fair-haired, said joyfully, “I am going to learn how to make an airplane.” My heart ached, I confess, when he began to understand how long the road, how weary the hours would be until that day could arrive. I do not know when it is that the joy fades out of school for most children, so that they end not only by hating school but even worse, by hating books, and this is grave indeed, for in books alone is the accumulated wisdom of the whole human race. Even in China such wisdom was relayed generation to generation, through centuries. But in our mixed ancestry there are no such clear streams, and it is only in books that we can discover what we are, and why we are that. (From: “My several worlds” by P.S. Buck)

I looked in, and there, coiled up on three chairs placed right across the passage – there, with a red handkerchief tied round his grizzled head, and his respectable black coat rolled up for a pillow, lay and slept Sergeant Cuff!

(From “The Moonstone” by W. Collins)

Whether the letter which Rosanna had left to be given to him after his death did or did not contain a confession which Mr. Franklin was suspected her of trying to make to him in her life-time, it was impossible to say (fronting) (From “The Moonstone” by W. Collins)

2. Записати подане повідомлення, використовуючи інверсовані конструкції: *Sergeant Cuff walked out in the fine summer afternoon, very sorry for the poor girl... Drifting towards the shrubbery, some time later, there he met Mr. Franklin. After returning from seeing his cousin off at the station, he had been with the lady, holding a long conversation with her. She had told him of Miss Rachel’s unaccountable refusal to let her wardrobe be examined, and had put him in such a low spirits that he seemed to shrink from speaking on the subject. The family temper appeared in his face that evening* (From “The Moonstone” by W. Collins)

Можливий варіант трансформованого уривку: *Out in the fine summer afternoon walked Sergeant Cuff. Sorry as he was for the poor girl he drifted towards the shrubbery, some time later. It was there that he met Mr. Franklin. No sooner had he returned from the station than he met the lady. Long and difficult was their conversation. Hardly had she told him of Miss Rachel’s unaccountable refusal to let her wardrobe be examined, when he seemed to shrink from speaking on the subject. It was that evening that the family temper appeared in his face.*

3. Знайти інверсовані додатки у поданому уривку, проаналізувати їхнє стилістичне навантаження:

The question of how I am to start the story properly I have tried to settle in two ways. First, by scratching my head, which lead to nothing. Second, by consulting my daughter Penelope. The only difficulty is to fetch out the dates. This Penelope offered to do for me (From “The Moonstone” by W. Collins)

4. Чи підтримуєте ви ймовірність того факту, що саме служанка Розанна могла вкрати Місячний камінь? Обґрунтуйте свої твердження, використавши інверсовані конструкції, що починаються словами:

Seldom	Only in this way
Rarely	Only then
Little	Hardly (ever) ... when
Barely	No sooner... than
Nowhere (else)	Not only ... but (also)
Never (before)	Not until/till
Not (even) once	In no way
On no account	In/Under no circumstances
Only by	Not since, etc.

Студенти помічають, що залучення інверсованих конструкцій робить їхнє мовлення емоційно забарвленішим, і, відповідно, аргументи – переконливішими. Тому у майбутніх дискусіях вони будуть активніше послуговуватися цими структурами.

Отже, домашнє читання не тільки залучає студентів до читання іноземною мовою, воно може стати джерелом розвитку лінгвістичної компетенції студентів-мовників, дає змогу осмислити велику кількість мовних комбінацій: граматичних структур і лексичних словосполучень. Художній текст – це джерело мовної і соціокультурної комунікації, тому заняття з домашнього читання є важливими у процесі вивчення іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Десятников Б.В. Домашнее чтение как средство обогащения лексического аспекта устной речи на I курсе языкового вуза: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02. / Б.В. Десятников. – Л., 1974. – 19 с.
2. Коваленко Н.А. Домашнее чтение как важный компонент содержания обучения иностранным языкам в вузе / Н.А. Коваленко, А.Ю. Смирнова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2011. – № 1. – С.91-95.
3. Перкас С.В. Организация индивидуального чтения в старших классах гуманитарной гимназии / С.В. Перкас // Иностранные языки в школе. – 1998. – № 4. – С. 4-8.
4. Селиванова Н.А. Домашнее чтение – важный компонент содержания обучения иностранным языкам в средней школе / Н.А. Селиванова // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 4. – с. 21-26.
5. Collins W. The Moonstone / W. Collins – Вінниця: Нова книга, 2007. – 721с.
6. Foley M. Advanced learner's grammar / Mark Foley, Diane Hall. – Pearson education limited, 2003. – 384 p.
7. Thomson A.J. A Practical English Grammar / A.J. Thomson, A.V. Martinet. – Oxford University Press, 1997. – 383 p.

Summary. The article covers the possibility of developing grammar skills, the skills of using emphatic and inverted syntactic constructions in particular, in home-reading classes at university. For better understanding by language learners inverted constructions are divided into grammatical and stylistic. There have been defined two types of stylistic inversion: partial and complete. The article suggests a number of exercises based on fiction texts for home reading.

Key words: home-reading, linguistic competence, expressive emphatic constructions, emphatic and inverted constructions, grammatical and stylistic inversion, partial and complete inversion.

УДК 378.016:811.161.2'25 3:37.091.26

О.М.Мозолук

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОМІЖНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ПРАКТИКУМ ІЗ ПЕРЕКЛАДУ І ТРАНСЛЯЦІЇ ТЕКСТІВ»

У статті йдеться про підхід щодо формування методичних основ оцінювання знань та умінь студентів на етапах проміжного та підсумкового контролю під час вивчення курсу «Практикум із перекладу і трансляції текстів».

Ключові слова: оцінювання, проміжний контроль, підсумковий контроль, діагностика.

Контроль та оцінювання знань, умінь студентів є важливою складовою навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. Контроль (від фр. control) у дидактиці вищої школи трактується як педагогічний супровід, спостереження і перевірка успішності навчально-пізнавальної діяльності студентів [1, 2; 2; 4, 213].

В умовах упровадження у вищій школі модульно-рейтингової системи навчання актуалізується проблема переосмислення ролі контролю та самоконтролю знань і умінь, отриманих студентами під час вивчення будь-якої навчальної дисципліни. Нами розроблений підхід до формування методичних основ оцінювання знань та умінь студентів на етапах проміжного та підсумкового контролю під час вивчення курсу «Практикум із перекладу і трансляції текстів».

Виходимо з позиції, що контроль передбачає: перевірку (виявлення рівня отриманих студентами знань, умінь); оцінювання (вимірювання рівня знань, умінь та порівняння їх із пев-